

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Η κόντρα

Αντώνη Σαμαράκη

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η Κόντρα

Αντώνη Σαμαράκη

Βιβλίο Εκπαιδευτικού

Έρευνα - Συγγραφή
Άγγελος Χρυσοστόμου, Φιλολόγος

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Αντόνη Σαμαράκη, Η Κόντρα

Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Β' Ενιαίου Λυκείου

Έρευνα - Συγγραφή

Άγγελος Χρυσστόμου, Φιλολόγος

Εποπεία

Στέλιος Χαραλάμπους, Επιθεωρητής Φιλολογικών Μαθημάτων

Φιλοτέχνηση εξωφύλλου

Χρύσης Σιαμμάς, Λειτουργός ΥΑΠ

Ηλεκτρονική Σελίδωση

Άντρη Χατζηθεοδοσίου, Λειτουργός ΥΑΠ

Συντονισμός έκδοσης

Μαρίνα Άστρα Ιωάννου, Λειτουργός ΥΑΠ

Γενικός Συντονισμός

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής ΥΑΠ

Α' Έκδοση: 2010

ISBN σειράς: 978-9963-0-4537-2

ISBN: 978-9963-0-4544-0

Εκτύπωση: Imprinta Ltd

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με ιδιαίτερη χαρά προλογίζω το βιβλίο του εκπαιδευτικού για την *Κόντρα* του Αντώνη Σαμαράκη, που παραδίδεται για χρήση των φιλολόγων.

Τη χρονιά αυτή ολοκληρώνεται η προσπάθεια για ανανέωση όλων των λογοτεχνικών βιβλίων που διδάσκονται στη Μέση Εκπαίδευση, ανανέωση που ξεκίνησε από την προηγούμενη χρονιά με την εισαγωγή του *Διπλού Βιβλίου* στη διδακτέα ύλη της Γ' Λυκείου.

Η ετοιμασία του εγχειριδίου για το εν λόγω βιβλίο εντάσσεται στο πλαίσιο της πάγιας πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού να διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς στο διδακτικό τους έργο. Συγχαίρω θερμά τους συντελεστές που εργάστηκαν για την παραγωγή του: τον Επιθεωρητή Φιλολογικών Μαθημάτων κ. Στέλιο Χαραλάμπους που είχε την εποπτεία του υλικού και το φιλόλογο κ. Άγγελο Χρυσοστόμου για τη συγγραφή του.

Δρ Ζήνα Πουλλή
Διευθύντρια Μέσης Εκπαίδευσης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

«Η λογοτεχνία στο σχολείο», «η διδασκαλία της λογοτεχνίας» είναι φράσεις που μπορούν να διατυπωθούν (και διατυπώνονται κατά καιρούς και κατά περίπτωση) είτε καταφατικά είτε ερωτηματικά.

Καταφατικά, ως θέση, ως πεποίθηση, διατυπώνονται κυρίως από τους εκπαιδευτικούς και βασικά από το Υπουργείο Παιδείας, που έχει εντάξει τη λογοτεχνία (άρα και τη διδασκαλία της από τα σχετικά εγχειρίδια) στο Αναλυτικό Πρόγραμμα όλων των τάξεων της Μέσης Εκπαίδευσης δίνοντάς της τον έναν κλάδο του μαθήματος των Νέων Ελληνικών. Ερωτηματικά, ως αμφισβήτηση ή ως επιφύλαξη με έμμεση ή και ρητή αντιρροητική στάση, διατυπώνονται κατά καιρούς από λογοτέχνες ή λογοτεχνίζοντες θεωρητικούς, συνήθως μη παιδαγωγούς.

Για τους εκπαιδευτικούς φιλόλογους το λογοτεχνικό κείμενο είναι δύναμη μορφωτικό αγαθό, που ενεργοποιείται με τη διδασκαλία και ασκεί θετική (μορφωτική, παιδαγωγική) επίδραση στους μαθητές. Είναι γεγονός πως η λογοτεχνία συνιστά μορφωτικό αγαθό και ως τέτοιο χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση, ως μέσο δηλαδή για τη μόρφωση του πνεύματος (διάνοιας, συναισθήματος, βούλησης) των μαθητών και σ' αυτό απέβλεπαν πάντα οι σχολικές επιλογές των λογοτεχνικών κειμένων. [...] Η γνωριμία της αφηγηματικής τεχνικής από τους μαθητές με τη διαμεσολάβηση του διδάσκοντος, αποσκοπεί να καταστήσει το μαθητή «επαρκέστερο» (=κριτικότερο, πιο συνειδητό) αναγνώστη οξύνοντας την αναγνωστική του όραση και άρα την προσληπτική του δυνατότητα. Αποσκοπεί να ενισχύσει την κριτική αναγνωστική στάση του μαθητή ώστε να μην πέφτει άκριτα μέσα στο αφηγούμενο, αλλά να διαβάξει τηρώντας τη δέουσα αναγνωστική απόσταση, που είναι αναγκαίο συμπλήρωμα της καλής πίστης και της οικείας σύμβασης. [...]

Κώστας Μπαλάσκας, *«Ανάγνωση Λογοτεχνίας, Μελετήματα»*, εκδ. Σαββάλας 2001, σσ. 11-38.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

1. Βιογραφικό σημείωμα	11
2. Λίγα λόγια για την <i>Κόντρα</i>	14

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1. Πρώτα σχόλια	17
2. Κύρια χαρακτηριστικά του έργου	18
3. Περιλήψεις διηγημάτων	22

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

1. Σχεδιαγράμματα εργασιών δοκιμακού τύπου	31
2. Δειγματική εργασία δοκιμακού τύπου	32
3. Προτεινόμενα θέματα με σχεδιαγράμματα	35
4. Επιπρόσθετα θέματα εργασιών	43
5. Ενδεικτικά βοηθητικά αποσπάσματα για εργασίες	45
6. Δειγματικές ερωτήσεις για διαγωνίσματα	48
7. Σχέδιο Μαθήματος	50

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 52

ΜΕΡΟΣ

Α΄

**ΓΙΑ ΤΟ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ**

1. Βιογραφικό σημείωμα²

Ο Αντώνης Σαμαράκης (1919 - 2003)³ του Ευριπίδη και της Ανδριανής γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά (1937 - 1941). Από το 1935 ως το 1963 εργάστηκε στο Υπουργείο Εργασίας, θέση από την οποία παραιτήθηκε με την επιβολή της δικτατορίας του Μεταξά και στην οποία επέστρεψε το 1945. Συμμετείχε ως εκπρόσωπος της Ελλάδας σε διεθνείς συναντήσεις για θέματα εργασιακά και μεταναστευτικά. Το 1963 παντρεύτηκε την Ελένη Κουρεμπανά. Την περίοδο 1968-1969 ηγήθηκε αποστολής εμπειρογνομosύνης στις χώρες της Αφρικής μετά από ανάθεση της Διεθνούς Ομάδας Εργασίας. Ως εκπρόσωπος της Ουνέσκο ταξίδεψε στην Αιθιοπία και δραστηριοποιήθηκε με άρθρα του για τη διεθνή κινητοποίηση υπέρ της επίλυσης των προβλημάτων των κατοίκων της χώρας. Στη λογοτεχνία πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1930 ως ποιητής από τις στήλες των περιοδικών: «Παιδικός Κόσμος» και «Διάπλασις των Παίδων». Ακολούθησαν δημοσιεύσεις του στις σελίδες της «Νέας Εστίας» και άλλων περιοδικών, όπως το «Ξεκίνημα», και τα «Νεοελληνικά Γράμματα». Συνεργάστηκε επίσης με το περιοδικό «Ακτίνες» μετά τον πόλεμο του 1940. Το 1954 εκδόθηκε η πρώτη του συλλογή διηγημάτων με τίτλο «Ζητείται Ελπίς». Ακολούθησαν πέντε ακόμη βιβλία του, τα οποία γνώρισαν πολλές επανεκδόσεις και μεταφράσεις σε ξένες γλώσσες.

Τιμήθηκε με το κρατικό βραβείο διηγήματος (1962 για το «Αρνούμαι»), το Βραβείο των Δώδεκα - Έπαθλο Κώστα Ουράνη (1966 για «Το λάθος»)⁴, το Μέγα Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας στη Γαλλία (1970 για «Το λάθος»), βιβλίο για το «οποίο γνώρισε τεράστια επιτυχία και έξω από την Ελλάδα».⁵ Μετά τη μεταπολίτευση δημοσίευσε κείμενα κοινωνικού και πολιτικού περιεχομένου

² <http://www.aboutbooks.gr/index>. 11-6-2008

³ Ο Αντώνης Σαμαράκης έφυγε στις 8 Αυγούστου του 2003. Σύμφωνα με επιθυμία του, το σώμα του έγινε δωρεά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για έρευνες των φοιτητών της Ιατρικής Σχολής, <http://el.wikipedia.org/wiki>, 19-6-2008

⁴ <http://el.wikipedia.org/wiki>, 11-6-2008, <http://www.unicef.gr/samarkis.php>, 2-5-2008

⁵ Vitti Mario, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, μετάφραση Μυρσίνη Ζορμπά. εκδόσεις Οδυσσέας ΕΠΕ, 1978, 1987, σελ. 442

στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο. Αρκετά από τα διηγήματά του έγιναν σενάρια για κινηματογραφικές ταινίες. Ταινία έγινε επίσης «Το Λάθος» από τον Peter Fleischmann. Η πεζογραφία του Αντώνη Σαμαράκη τοποθετείται στο χώρο της κοινωνικής καταγγελίας. «Η επιτυχία του οφείλεται στην παγκοσμιότητα των ηρώων του».⁶ Μέσα από τα έργα του προβάλλει η έντονη αγωνία του για την πορεία του σύγχρονου κόσμου, η κοινωνική συνείδηση και η ανθρωπιστική του κοσμοθεωρία.

Τα έργα του έχουν μεταφραστεί σε 30 γλώσσες, σε 101 διαφορετικές ξένες εκδόσεις. Ανακηρύχθηκε ομόφωνα επίτιμος διδάκτωρ του Τμήματος Φιλολογίας των Πανεπιστημίων της Αθήνας, των Πατρών και των Ιωαννίνων. Ήταν επίτιμος δημότης σε 37 πόλεις στην Ελλάδα και την Κύπρο. Το 1989 η U.N.I.C.E.F., της οποίας ήταν μέλος, τον ονόμασε πρώτο Έλληνα πρεσβευτή καλής θέλησης για τα παιδιά του κόσμου. Υπήρξε επίσης πνευματικός πρεσβευτής των Γιατρών χωρίς Σύνορα. Ήταν ο εμπνευστής του θεσμού της Βουλής των Εφήβων, θεσμός που αγαπήθηκε ιδιαίτερα από τους μαθητές και τους καθηγητές. Τιμήθηκε ακόμα με το μεγαλόσταυρο του Τάγματος Εθνάρχη Μακαρίου και με τη διάκριση ειρήνης και μετάλλιο από την Έκκληση της Ακρόπολης για την ειρήνη, τη ζωή και τον πολιτισμό.⁷ Η γλώσσα του είναι απλή, χωρίς επιτηδευμένο ύφος. Ξεχωρίζει κυρίως για την πυκνότητα των νοημάτων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν η ευρηματικότητα στην εξέλιξη και το τέλος της δράσης και η συχνή χρήση οπτικής χρήσης του λόγου (κείμενα δακτυλογραφημένα, σκίτσα, κ.α.). Το έργο του πλούσιο και ανεξάντλητο. Χαρακτηριστικά αναφέρονται: «Ζητείται Ελπίς» Αθήνα, 1954, «Αρνούμα» Αθήνα, 1961, «Η Ζούγκλα» 1966, «Το διαβατήριο» 1973, «Η Κόντρα», Αθήνα 1992.

⁶ Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α', Β', Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006, σελ. 158.

⁷ <http://www.myphone.gr/forum/archive/index.php>, 13-6-08

2. Δίγα λόγια για την *Κόντρα*⁸

Η συλλογή «Η Κόντρα» καλύπτει μία εκτεταμένη χρονική περίοδο, από το '70 ως το '90 περίπου. Περιλαμβάνει 8 διηγήματα. Το πρώτο διήγημα, το «Μόκο ρε» θίγει το ζήτημα της ευθιξίας, της τιμής που καταξιώνεται μέσα από τον θάνατο (την αυτοκτονία για την ακρίβεια). «Η Κόντρα» στοχεύει να συγκινήσει τον αναγνώστη. Στην «Κόντρα» παρακολουθούμε τον κουρέα να κουβεντιάζει με κάποιον τον οποίο ξυρίζει. Στο τέλος μαθαίνουμε ότι αυτός ο κάποιος είναι νεκρός και τον ετοιμάζει για το νεκροκρέβατο. Ένα άλλο διήγημα είναι τα «Δύο κίτρινα γαρίφαλλα» που εξετάζουν το ζήτημα της ευσυνειδησίας, μέσα από μία σκοπιά μάλλον συγκινητική. Το διήγημα «Φιστίκια Αιγίνης» παρουσιάζει μια αποτυχημένη απόπειρα αυτοκτονίας, που οδηγεί όμως σε ένα θάνατο απροσδόκητο και μάλλον τραγελαφικό. «Ο φορέβερ» είναι κατά κάποιο τρόπο ένα αστυνομικό μυθιστόρημα με χιούμορ και καυστική διάθεση από το γράφοντα. Στην «Τελευταία συμμετοχή» ο αφηγητής μας λέει πως περιμένουν το γιο του νεκρού, από τους συλληφθέντες των επεισοδίων της νομικής το 1973, να έλθει από την ασφάλεια που κρατείται για να δώσει τον ύστατο χαιρετισμό στον νεκρό πατέρα του. Στο τέλος βλέπουμε ότι ο αφηγητής δεν είναι άλλος από τον νεκρό. Και τη σκυτάλη του ενδιαφέροντος παίρνει από τον νεκρό ο φυλακισμένος γιος. Το θέμα του είναι ο αγώνας, ο αγώνας για ελευθερία κοινωνική και ατομική. Στα νιάτα εναπόκειται η ελπίδα. Αυτό άλλωστε είναι ένα βασικό μοτίβο του Σαμαράκη.

Η «31 ΝΟΕΜΒΡΗ» είναι μία κραυγή καταγγελίας για τον Τύπο και την ευτέλεια των κοινωνικών ηθών της σύγχρονης εποχής (δεκαετία του '90). Το τελευταίο διήγημα της συλλογής, το περίφημο «Και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου», είναι ένα διήγημα φαντασίας, με ένα φινάλε αναμενόμενο μεν, αλλά πάντοτε συγκινητικό. Όταν όλα έχουν χαθεί, η φωνή ενός παιδιού είναι η σωτηρία. Και πάνω από όλα, η ελπίδα. Τα παιδιά είναι η ελπίδα.

⁸ <http://www.books.gr>, 10-06-2008, <http://silver.pblogs.gr> 10-05-08

ΜΕΡΟΣ

Β'

ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1. Πρώτα σχόλια⁹

Μετά από 19 χρόνια ο Αντώνης Σαμαράκης έλυσε την πεζογραφική του σιωπή με τη συλλογή διηγημάτων του με τίτλο «Η Κόντρα». Θα περίμενε κανείς ότι μετά από τόσα χρόνια ο Σαμαράκης θα είχε ανανεώσει τη γραφή και τη θεματολογία του. Υπάρχει όμως μια επανάληψη του εαυτού του. Τα ίδια φωτογραφικά εφέ κάνουν και εδώ την εμφάνισή τους, με το απόκομμα της εφημερίδας, τη δακτυλογραφημένη προκήρυξη και τη γελοιογραφία του Κυρ, δίνοντας μια αίσθηση αληθοφάνειας και ρεαλισμού. Συμπληρώνει επίσης την πινακοθήκη των ταλαιπωρημένων υπάρξεων του «Ζητείται Ελπίς» με δυο ακόμη πρόσωπα: του Γιώργου, που αποφασίζει να αυτοκτονήσει για να σωθεί την τελευταία στιγμή από μια ταλαιπωρημένη επίσης ύπαρξη, και του Γαβριήλ που, όταν ανακαλύπτει ότι η φίλη του τον απατά με τον προϊστάμενό του, τους σκοτώνει και τους δυο. Ο βαθύς ανθρωπισμός που αποτελεί το στίγμα του έργου του Σαμαράκη εκφράζεται και εδώ με τον ίδιο αντικομφορμισμό. Αντίθετα από ό,τι συμβαίνει με τα περισσότερα πρόσωπα της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας, οι ήρωές του ξεφεύγουν από το συμβιβασμό. Κάποια στιγμή τους δημιουργείται ένα συνειδησιακό πρόβλημα, και ο καλύτερος εαυτός τους, βαθιά κρυμμένος μέσα τους, θα εξεγερθεί ενάντια στον κομφορμισμό τους π.χ. ο αρχιφύλαξ Παντελόπουλος θα γράψει χλευαστικά, αντί απολογίας στην υπηρεσία του, «Μόκο ρε», στο πρώτο διήγημα της συλλογής, αποδεχόμενος τις συνέπειες. Στα «Δυο κίτρινα γαρίφαλα» ο ήρωας αποφασίζει ξαφνικά να μη πάει στο ραντεβού με το κορίτσι του, προκειμένου να ειδοποιήσει τα πρόσωπα της αντίστασης που σχεδιάζουν την εκτέλεση του δικτάτορα ότι η αστυνομία ξέρει το σχέδιό τους, πράγμα που το έμαθε τυχαία. Όπως αναφέρει ο Νικόλαος Βολιώτης: «Οι ήρωες του είναι απλοί άνθρωποι της καθημερινής ζωής. Μονόχρωμοι και ιδιόρρυθμοι πολλές φορές, γεμάτοι θέληση για να επιβιώσουν, να απαλλαγούν από τα ασφυκτικά δεσμά του κατεστημένου, της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας. Είναι συνήθως θύματα της κοινωνικής αδικίας, του ατομισμού και του

⁹ <http://users.sch.gr/hdermi/Bibliocr/56.doc>, 02-05-2008

φιλοτομαρισμού, που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη ζωή. Μπλεγμένοι μέσα σε μια ζοφερή πραγματικότητα αγωνίζονται να βρουν το δρόμο της επιβίωσης, μα περισσότερο να βρουν τον αληθινό εαυτό τους, μέσα στο λαβύρινθο του κατεστημένου, όπως το παρουσιάζουν οι κοινωνικές δομές της σύγχρονης αλλοτριωμένης ζωής».¹⁰

2. Κύρια χαρακτηριστικά του έργου

Όπως όλοι οι «αντιλογοτεχνικοί» συγγραφείς, οι συγγραφείς που δεν χρησιμοποιούν τα ρητορικά μέσα της λογοτεχνίας αλλά έχουν ένα ύφος λιτό, που πλησιάζει αυτό του καθημερινού λόγου, έτσι και ο Σαμαράκης, αφού δεν θα τραβήξει τον αναγνώστη με το ύφος του, θα προσπαθήσει να τον τραβήξει με την συναρπαστικότητα των ιστοριών του.

Η συναρπαστικότητα αυτή μπορεί να οικοδομηθεί σε δυο επίπεδα: στην επινοητικότητα των γεγονότων και στην αξιοποίηση των αφηγηματικών τεχνικών. Ο Σαμαράκης δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι ιδιαίτερα επινοητικός ως προς το μύθο, με εξαίρεση ίσως τις σουρεαλιστικές του αλληγορίες.¹¹ Είναι ένας δεξιότεχνης στην αφηγηματική τεχνική του παιξίματος με τον ορίζοντα των προσδοκιών του αναγνώστη. Έχει μια καταπληκτική ικανότητα να εκπλήττει τον αναγνώστη διαψεύδοντας τις προσδοκίες του τις οποίες οικοδομεί χρησιμοποιώντας την παράλειψη, την απόκρυψη δηλαδή κρίσιμων πληροφοριών τις οποίες «ξεφουρνίζει» στο τέλος.

Στην τεχνική της έκπληξης προσγράφεται και η ξαφνική συνειδησιακή μεταστροφή των ηρώων του, στο βωμό της οποίας θυσιάζει την αληθοφάνεια αυτής της μεταστροφής. Η τεχνική του αναχρονισμού, με τις συνεχείς αναδρομές, σε ένα διαρκές χρονικό ζιγκ - ζαγκ που χαρακτηρίζει αρκετά από τα προηγούμενα έργα του, δεν μπο-

¹⁰ Νικόλαος Α. Βολιώτης, *Προσεγγίσεις στο Ζητείται Ελπίς του Αντώνη Σαμαράκη*, Λονδίνο 1994, σελ. 9

¹¹ Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*, έκδ. Στ' 2005, ΟΕΔΒ, σελ. 7.

ρούμε να πούμε πως βρίσκεται εδώ σε πρώτο πλάνο. Άλλωστε προσφέρεται περισσότερο στο μυθιστόρημα («Σήμα Κινδύνου», ή και στο «Το Λάθος»), όπου γίνεται και η μεγαλύτερη αξιοποίηση αυτής της τεχνικής.

Στο διήγημα «δυο κίτρινα γαρίφαλλα» χρησιμοποιεί πολύ επιδέξια επίσης την τεχνική της διπλής εστίασης που χρησιμοποίησε και στο «Το Λάθος», με τέτοιο τρόπο λες και (μπορεί και να) υπάρχουν δυο αφηγητές, καθώς οι διαφορετικές εστιάσεις δίνονται με διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία. Ο ένας εστιαστής εστιάζει πάνω στον ήρωα, αφηγούμενος μέσα από τη δική του ματιά, ενώ ο άλλος εστιάζει από μακριά, προσφέροντας τις πληροφορίες του συμπεριέχοντος, για τους άντρες της ασφάλειας που ξέρουν και παρακολουθούν, και που στο τέλος θα εκτελέσουν τον ήρωα. Ανανεωμένος λοιπόν ο Σαμαράκης; Νομίζω πως όχι. Όμως με κάποια από τα διηγήματα της συλλογής αυτής, μεταξύ των οποίων και το παραπάνω, βρίσκεται στο παλιό του ύψος.

Το έργο του Αντώνη Σαμαράκη διαθέτει τη δική του διατύπωση και τη δική του ουσία. Ακόμα και αν τελικά καταλήξει κάποιος να διαφωνεί κάθετα με τη θέση του συγγραφέα, η διαδικασία της αναζήτησης των απαντήσεων και της οριοθέτησης του πιστεύω του αναγνώστη, είναι σπουδαιότατη. Ο Σαμαράκης, προσφέρει απλόχερα τέτοιες ευκαιρίες. Ίσως αυτό τελικά να αποτελεί και τη μεγαλύτερή του προσφορά αφού: «Δεν αφήνει τον άνθρωπο μόνο του στη μοίρα, όπως θα έκανε ο Κάφκα, αλλά προβληματίζεται για ό,τι συμβαίνει, ανησυχεί μαζί με τους ήρωές του, προχωρεί στην αγωνία και ανθίσταται σε ό,τι τον πνίξει. Οι άνθρωποι κατά τον Α. Σαμαράκη πρέπει να είναι τίμιοι με τον ίδιο τον εαυτό τους, να ανθίστανται, να καταγγέλλουν χωρίς κανένα φόβο αυτά τα τρομερά που συμβαίνουν μέσα στον κόσμο στον οποίο ζούμε και ο οποίος έχει αλλοτριωθεί από κάθε τι ανώτερο και αληθινά ανθρώπινο και εκμηδενίζει τον αδύναμο άνθρωπο που αγωνίζεται για την επιβίωσή του. Ο Α. Σαμαράκης δε δέχεται ποτέ ότι αρνείται τον άνθρωπο και την αξία του, είναι αγωνιστικός. Αγωνίζεται να ξεπεράσει τη μοναξιά και το άγχος με μια ελπίδα που δεν είναι έτοιμη, δεν έρχε-

ται σαν ένα ουρανοκατέβητο δώρο, αλλά σαν έπαθλο ενός αγώνα που ειλικρινά καταξιώνει τη ζωή και την απαλλάσσει από το αδιέξοδο και την απαισιοδοξία».¹²

Η επιτυχία του Σαμαράκη οφείλεται, εκτός των άλλων, και στην εύστοχη επιλογή των ηρώων του: απλοί, καθημερινοί άνθρωποι – «κάνενα από τα πρόσωπα του Σαμαράκη δεν ανήκει στους ισχυρούς», παρατηρεί στο δοκίμό του για το συγγραφέα ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος, στο περιοδικό «Γιατί». Με τους ήρωές του αυτούς ο Σαμαράκης διαλέγεται ισότιμα, πλάι - πλάι, και όχι απέναντι ή από καθέδρας. Η γραφή του Σαμαράκη είναι άμεσα «καταναλώσιμη». «Τα πρόσωπα των μυθιστορημάτων του Σαμαράκη αντιπροσωπεύουν το σύγχρονο άνθρωπο που συνθλίβεται από τους μηχανισμούς του κράτους και την αδιαφορία».¹³ Ως πολίτης και δημόσιο πρόσωπο έχει οξυμμένη συνείδηση της κοινωνικής του αποστολής. «Ορκισμένο σταυροφόρο που χτυπάει μέχρι τελευταίας πνοής τους μισητούς εχθρούς του ανθρώπου και της ανθρωπιάς», τον αποκαλεί ο Αλέξανδρος Κοτζιάς. Ο Σαμαράκης δεν παύει ποτέ να υψώνει στεντόρεια τη φωνή του κατά των παντοειδών παρεμβάσεων των εξουσιαστικών μηχανισμών. Η σχέση του ανθρώπου που έρχεται αντιμέτωπος με τις εχθρικές εξουσίες και τις ολοκληρωτικές υπό κοινοβουλευτικό μανδύα, είναι ένας σταθερός θεματικός άξονας του Σαμαράκη. Ο Αντώνης Σαμαράκης πιστεύει ότι «ο συγγραφέας οφείλει να είναι η φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή», όπως αναφέρει σε συνέντευξή του στο περιοδικό «Διαβάζω».

Τα διηγήματα στη συλλογή «Η Κόντρα» κινούνται στους οικείους θεματικούς χώρους του Σαμαράκη: το πρόβλημα της διαφύλαξης της παγκόσμιας ειρήνης, ο φόβος του πυρηνικού ολέθρου, ενώ άλλα αναπαράγουν την ατμόσφαιρα του πολυδιαβασμένου «Λάθους». Ο Αντώνης Σαμαράκης υπήρξε και παραμένει ένας από

¹² Νικόλαος Α. Βολιώτης, *Προσεγγίσεις στο Ζητείται Ελπίς του Αντώνη Σαμαράκη*, Λονδίνο 1994, σελ. 12

¹³ Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006, σελ. 158.

τους πιο αγαπημένους συγγραφείς των νιάτων που πάντα θα διψούν και θα ΖΗΤΑΝΕ ΕΛΠΙΔΑ και θα ΑΡΝΟΥΝΤΑΙ τον κόσμο ως έχει, όπως ο ίδιος που υπήρξε η άγρυπνη συνείδηση της ταραγμένης εποχής του (1954-1973), εξεγερμένη στις παντοειδείς ορατές και αόρατες εξουσίες, στρατευμένη σ' έναν μαχόμενο ανθρωπισμό, ταγμένη «φυλάττειν Θερμοπύλας». Γιάννης Κουβαράς «Η ΑΥΓΗ»: «Η κόντρα»: κόντρα κατά του κατεστημένου, του συστήματος της κοινωνίας γενικά. Ο Αντώνης Σαμαράκης συνεχίζει την καταγγελία του στο «Αρνούμαι» και στο «Διαβατήριο», συνεχίζει να τον απασχολεί ο άνθρωπος και τα προβλήματά του. Πάλι η οικουμενικότητα του ανθρώπου, τα προβλήματα όχι μόνο τα ελληνικά αλλά και τα παγκόσμια. Ο πλανήτης Γη και η επιβίωσή του, ο θάνατος του απλού ανθρώπακου, το Πολυτεχνείο 1973 και οι νεκροί, και άλλα καθημερινά θέματα, είναι το πλαίσιο των διηγημάτων στην «Κόντρα» και, όπως πάντα συμβαίνει με το Σαμαράκη, η ανησυχία του για τον κόσμο και τα προβλήματά του, η αγωνία του για το αύριο του πλανήτη μας, η αγωνία του και η ευαισθησία του για τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι αυτά που χαρακτηρίζουν το έργο του.

Η γραφή του άμεση, οι διάλογοι ζωντανοί, η ευρηματικότητα, οι επινοήσεις, οι «κινηματογραφικές» εικόνες, η πρωτοτυπία των θεμάτων και της επεξεργασίας τους, οι σκόπιμες επανλήψεις, είναι τα κύρια γνωρίσματα της πεζογραφίας του Σαμαράκη. Ανανέωση, συγχρονισμός θεματογραφίας και γραφής. Έχει ένα στυλ απλό, αυθόρμητο όπως λέει ο ίδιος, και όχι προσχεδιασμένο για να εντυπωσιάσει τον αναγνώστη. Βγαίνει αβίαστα μέσα από τους αγωνιστικούς παλμούς της ψυχής του και απεικονίζει τη συγγνή πραγματικότητα της ταγμένης και πολύπαθης ζωής της σύγχρονης εποχής. Βαθύτερος του σκοπός είναι να δώσει το αγωνιστικό μήνυμα για την ελπίδα και το πετυχαίνει με την απλότητα και λιτότητα του ύφους, που είναι μια αντανάκλαση της δικής του απλότητας και λιτότητας, πως αντικαθρεπίζεται στον ίδιο τον εαυτό του.¹⁴ Ο Αντώνης Σαμαράκης όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζει ο Κώ-

¹⁴ Νικόλαος Α. Βολιώτης, *Προσεγγίσεις στο Ζητείται Ελπίς του Αντώνη Σαμαράκη*, Λονδίνο 1994, σελ. 13

στας Παππάς, εφημερίδα Έθνος: «ξέρει να κρατά το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να τον κάνει κοινωνό στην ανησυχία του και στην αγωνία του». Σε κάθε περίπτωση ο ίδιος: «Με καίουσα συνείδηση δεν στέκεται σε γενικότητες, αλλά προχωρεί σε επιμέρους θέματα που καθορίζουν τη μοίρα του μεταπολεμικού ανθρώπου, όπως εκείνα της μοναξιάς, του άγχους, των νέων, της φτώχειας, της αγάπης, της ανεργίας, της ελπίδας, εμβαθύνοντας έτσι στην ανθρωπινή ψυχολογία με μοναδικό του στόχο την ηθική δικαίωση του ανθρώπου, μακριά από πολιτικές και κομματικές τοποθετήσεις, στρατευμένος μόνο στην υπηρεσία του ανθρώπου».¹⁵

Σίγουρα είναι ο καλύτερος τρόπος, διαβάζοντάς το, για να γεμίσετε τα κενά, τις ώρες που η ανάγκη για περισυλλογή και σιωπηλή συντροφιά είναι εντονότερη από κάθε άλλη. «Η Κόντρα», λοιπόν, του περίφημου Έλληνα συγγραφέα είναι πρόταση καρδιάς. Σπονδυλωτός αυτήν τη φορά, ο ακούρατος σε ζωντάνια και ευρηματικότητα Αντώνης Σαμαράκης, με τα διηγήματα στην «Κόντρα» όπως καταγράφει η Τόνια Μανιατέα «πιάνει γι' άλλη μια φορά, με το δικό του αιχμηρά σεμνό και σεμνά αιχμηρό τρόπο, την καθημερινότητα».¹⁶

3. Περιλήψεις διηγημάτων

«ΜΟΚΟ ΡΕ!»

Περίληψη

Ο αρχιφύλακας Παναγιώτης Παντελόπουλος παιδί είχε ζήσει μια άσχημη εμπειρία με έναν υπαστυνόμο που τον πλήγωσε και τον στιγματίσε και από τότε δεν ήθελε ούτε να ακούσει για αστυνομία. Απογοητευμένος από την ελληνική κοινωνία, τους ανθρώπους αλλά και από την δουλειά του, περιμένει φιλήσυχα τη σύνταξή του για να ξεφύγει από τις σκοτούρες και τη βία που τον αναγκάζουν να ασκεί.

¹⁵ Ο.π. σελ. 12

¹⁶ <http://www.kastaniotis.com/new-site/direct.php>, 13-6-08

Ενώ βρίσκεται σε υπηρεσία μια κοπέλα, η Ιουλιέτα, αυτοκτονεί γιατί έχασε μερικά χρήματα που τις είχε δώσει ο αρραβωνιαστικός της. Τα αγνά αισθήματα, η αθωότητα, οι ευαισθησίες και οι αξίες της Ιουλιέτας, συγκινούν τον Παναγιώτη. Οπότε στην αναφορά που κλήθηκε να γράψει για την αυτοκτονία αναφέρθηκε με ιδιαίτερη συμπάθεια και μεροληψία για την Ιουλιέτα και καταδίκασε ως υπαίτιους τους ηγέτες του τόπου. Τότε ο Διευθυντής του Τμήματος τον κάλεσε να απολογηθεί γραπτώς. Ο ήρωας ένιωσε πως έπρεπε να μιλήσει ο μικρός, πληγωμένος Παναγιώτης που ζούσε μέσα του. Σπάζοντας λοιπόν, τη μέχρι τότε σιωπή του και αναλαμβάνοντας τις συνέπειες που μπορεί να έχει μια τέτοια η πράξη, στην απολογία του έγραψε τη φράση που του φώναξε τότε ο υπαστυνόμος: «Μόκο ρε!».

«Η ΚΟΝΤΡΑ»

Περίληψη

Ο Γιώργης ήταν ολομόναχος στον κόσμο, είχε μόνο μια συμπεθέρα που ήταν μακριά. Δεν κάπνιζε για να προφυλάγεται μην πάθει έμφραγμα και τελικά, τι τραγική ειρωνεία, πέθανε μια βραδιά καταμόναχος από έμφραγμα. Ο στενός του φίλος, ο Φώντας ο κουρέας, πήγε στο σπίτι του για να τον ξυρίσει για την ταφή του. Όλη την ώρα του μιλούσε, θυμόταν παλιά περιστατικά αλλά και καινούργια. Του μιλούσε κανονικά, σαν να τον άκουγε και περίμενε να του απαντήσει. Τελικά έρχονται οι νεκροθάφτες βιαστικοί να τον παραλάβουν. Ο Φώντας όμως δεν έχει τελειώσει με το ξύρισμα και τρέχει να προλάβει. Απολογείται στο νεκρό του φίλο γιατί δεν πρόλαβε να τελειώσει την κόντρα.

«ΔΥΟ ΚΙΤΡΙΝΑ ΓΑΡΙΦΑΛΑ»

Περίληψη

Πεντέμισι χρόνια δικτατορία στην Ελλάδα. Ο κεντρικός ήρωας επισκέπτεται ένα ξενοδοχείο στην Αθήνα και μένει για λίγες ώρες προκειμένου να αναχωρήσει αργότερα για την πόλη του όπου τον περίμενε η κοπέλα του. Στο δωμάτιο που του έδωσαν, πριν έμενε κάποιος αγωνιστής της αντίστασης, ο οποίος με δύο κίτρινα γαρί-

φαλα θα έδινε το σήμα για τη δολοφονία του στρατηγού, του δικτάτορα. Τον κύριο όμως αυτόν, τον παρακολουθούσαν μέλη της δικτατορικής οργάνωσης ΓΑΛΗΝΗ και τον συνέλαβαν. Ο ήρωας μας βρίσκει κάτω από την πόρτα του δωματίου ένα σημείωμα, που άφησε κάποιος συνεργάτης του προηγούμενου ένοικου, το οποίο έλεγε πως τα σχέδια άλλαζαν γιατί ο στρατηγός, που επρόκειτο να φτάσει στο σταθμό του τρένου, τελικά είναι μαϊμού. Παίρνει το σημείωμα και το εξαφανίζει. Φεύγοντας για το αεροδρόμιο πήρε τα δύο κίτρινα γαρίφαλα για να τα χαρίσει στην κοπέλα του. Στο δρόμο όμως αποφασίζει να πάει αυτός στη θέση του προηγούμενου αγωνιστή για να σώσει τις ζωές των παιδιών που θα κτυπούσαν τον υποτιθέμενο στρατηγό. Εκεί όμως τον περιμένουν τα μέλη της ΓΑΛΗΝΗΣ που τα ήξεραν όλα και τον δολοφονούν.

«ΦΙΣΤΙΚΙΑ ΑΙΓΙΝΗΣ»

Περίληψη

Ο Γιώργος, ένας φτωχός χαμηλόμισθος, ετοιμάζεται να εκπληρώσει την απόφαση που πήρε μετά από πολλή σκέψη, να αυτοκτονήσει πηδώντας από το παράθυρο του διαμερίσματός του. Ήταν μόνος στον κόσμο, η μητέρα του πέθανε πριν δύο μήνες, πνίγηκε καθώς έτρωγε φιστίκια. Προετοιμάστηκε, λοιπόν, κατάλληλα, ξυρίστηκε, λούστηκε, έβαλε το καλό του κουστούμι, πέταξε τα κλειδιά του διαμερίσματος και στάθηκε μπροστά στο παράθυρο. Μερικά εμπόδια όμως ανέβαλλαν συνεχώς την απόπειρα αυτοκτονίας του: οι κάκτοι κάτω στον κήπο που ήταν απότιστοι και έπρεπε να τους περιποιηθεί, οι διαδηλωτές που γέμισαν το δρόμο κάτω από το παράθυρο, το ξύλο που του έδωσαν μερικοί από αυτούς γιατί τους έβρεξε. Η λύτρωσή του, λοιπόν, ήταν αδύνατον να έρθει όπως την προγραμματίσει, η ώρα 12 ακριβώς. Όταν τελικά αποφασίζει ότι δεν είναι η κατάλληλη ώρα για να πεθάνει σε τέτοια χάλια που βρισκόταν, παίρνει τα φιστίκια της μητέρας του για να φάει. Πνίγεται και φωνάζει βοήθεια. Έρχεται τότε η γειτόνισσα η δεσποινίς Καιτούλα και τον σώζει!

«Ο ΦΟΡΕΒΕΡ»

Περίληψη

Ο Σπύρος εργάζεται ως καφετζής στην καντίνα του Τμήματος Ασφαλείας. Ο διοικητής του Τμήματος του προτείνει να συμμετέχει στις αναπαραστάσεις των εγκλημάτων, παριστάνοντας το θύμα. Εκεί στο τμήμα γνωρίζει και ερωτεύεται την Ελεονώρα η οποία είναι καθαρίστρια. Αυτή ήταν η μόνη κοπέλα που τον βοήθησε να ξεπεράσει την δειλία του με τις γυναίκες και να ξεφύγει από τη μοναξιά που τον βασάνιζε για χρόνια. Ήταν πολύ αγαπημένοι και η Ελεονώρα τον ονόμασε «ο φορέβερ της» γιατί όπως έλεγε, θα τον αγαπούσε για πάντα. Μια μέρα όμως ο διοικητής του Τμήματος βρέθηκε νεκρός. Ένας λαθρέμπορας ομολόγησε δήθεν πως ήταν αυτός ο δολοφόνος. Όταν όμως κάλεσαν τον Σπύρο στην αναπαράσταση του εγκλήματος, ανακάλυψε πως το φονικό όπλο ήταν ένα κιλοτάκι που χάρισε ο ίδιος στην Ελεονώρα του και είχε κεντήσει απάνω το χαϊδευτικό του «ο φορέβερ». Τότε εξοργισμένος τους αποκάλυψε ότι ο ίδιος σκότωσε το διοικητή και την αγαπημένη του Ελεονώρα όταν τους βρήκε μαζί ένα βράδυ.

«Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ»

Περίληψη

Στην Ελλάδα της δικτατορίας, ο Δημήτρης, φοιτητής 20 χρόνων, λαμβάνει ενεργά μέρος στην αντίσταση κατά της χούντας. Μετά από κάποια επεισόδια στη Νομική Σχολή, τον συλλαμβάνουν, τον ανακρίνουν και τον βασανίζουν για να δώσει πληροφορίες για τη φίλη του την Όλγα, η οποία ήταν οργανώτρια στον αγώνα. Αυτός όμως δεν λέει τίποτα. Όταν ο πατέρας του πεθαίνει, τον αφήνουν να πάει στην κηδεία, με σκοπό βέβαια να εξυπηρετηθούν συμφέροντα της αστυνομίας. Φτάνει λοιπόν ο Δημήτρης τραυματισμένος, δεμένος με χειροπέδες και με τη συνοδεία τριών αστυνομικών. Όλοι τον καμαρώνουν, πέφτουν πάνω του, τον αγκαλιάζουν. Ο νεκρός πατέρας του, ο οποίος είναι και ο αφηγητής, ήταν κι αυτός στην αντίσταση τον καιρό της κατοχής και καταλαβαίνει το γιο του, τον καμαρώνει και χαίρεται για την αντρειοσύνη του. Τις τε-

λευταίες του στιγμές πριν το χώμα τον σκεπάσει ενώ βρίσκεται κοντά ο γιος του, νιώθει πως ζει με τους υπόλοιπους την αγωνία και την ελπίδα για ένα πιο ανθρώπινο μέλλον, χάρη στα αγωνιζόμενα παιδιά σαν το γιο του.

«31 ΝΟΕΜΒΡΗ»

Περίληψη

Ο Αντώνης εργάζεται σε μια εφημερίδα. Γράφει μερικά άρθρα και μαζεύει τις προκηρύξεις των διάφορων οργανώσεων και τις παίρνει στην εφημερίδα για να δημοσιευτούν. Είναι ένας άνθρωπος που αγαπά την πατρίδα του, νοιάζεται για το μέλλον της. Τη βλέπει να βουλιάζει στα αδιέξοδα, να μένει στάσιμη και προβληματίζεται έντονα. Μια νύχτα άκουσε πως ο εισαγγελέας έχει τη δυνατότητα να απαγορεύσει τη δημοσίευση προκηρύξεων και αποφασίζει να γράψει και αυτός μια προκήρυξη, μια δική του διαμαρτυρία που χρόνια τώρα θέλει να εκφράσει προς την απάνθρωπη και παρανοϊκή κοινωνία. Σε μια πολιτεία που βγάξει τις πινακίδες των αυτοκινήτων για να διαφυλάξει τον «νόμο» και την «τάξη», ενώ αγνοεί τα σημαντικά προβλήματα του τόπου. Γράφει λοιπόν την προκήρυξή του, εκφράζοντας με αυτό τον τρόπο τον πόνο και τις ανησυχίες του και υπογράφει με το όνομα μιας δήθεν νέας οργάνωσης, «31 ΝΟΕΜΒΡΗ». Χλευάζει, ειρωνεύεται την ελληνική κοινωνία προτείνοντας έναν πρωτοποριακό τρόπο για να σωθεί η χώρα.

«ΚΑΙ ΗΝΟΙΕ ΤΟ ΦΡΕΑΡ ΤΗΣ ΑΒΥΣΣΟΥ»

Περίληψη

Ο ήρωας ονειρεύεται. Χρονολογία 1999. Οι μεγάλες δυνάμεις είναι τέλεια εξοπλισμένες με κάθε χημικό και πυρηνικό μέσο μαζικής καταστροφής. Οι άνθρωποι έχασαν τις ελπίδες τους και σταμάτησαν πλέον να αγωνίζονται υπέρ της ειρήνης. Τότε ένας πυρηνικός πόλεμος ξεσπά εξαιτίας ενός φταρνίσματος και η γη γίνεται ολοκαύτωμα. Κανένα ίχνος ζωής. Το 2301, ο ήλιος συνεχίζει να κάνει όπως πάντα τον κύκλο του, και ξαφνικά ακούει τη φωνή ενός παιδιού να λέει «καλημέρα». Ξαφνιάζεται και μένει ακίνητος για μερικά

λεπτά. Η φωνή αυτή τον γεμίζει ελπίδες πως μια καινούργια, καλύτερη, ειρηνική ζωή μπορεί να ξεκινήσει. Ο ήρωας ξυπνά. Βλέπει τα παιδιά στο δρόμο και τους φωνάζει «καλημέρα», η γη είναι ακόμα ζωντανή. Εναποθέτει τις ελπίδες του στα παιδιά, αυτά μπορούν να σώσουν τον κόσμο, αυτά μπορούν να αρνηθούν τον πόλεμο και να διαφυλάξουν την ειρήνη.

ΜΕΡΟΣ

Γ'

ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1. Σχεδιαγράμματα εργασιών δοκιμακού τύπου

Στις αμέσως επόμενες σελίδες δίνονται ως μια προτεινόμενη διδακτική προσέγγιση¹⁷: α) εργασία δοκιμακού τύπου, όπου ο υποψήφιος απάντα σε ένα ερώτημα/θέμα με τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία «χρησιμοποιώντας» μικρά αποσπάσματα από τρία τουλάχιστον διηγήματα β) βοηθητικά σχεδιαγράμματα για τον προαναφερθέντα δοκιμακό τύπο γ) βοηθητικά αποσπάσματα, πάνω σε θέματα μικρών εργασιών που ο υποψήφιος μπορεί να χρησιμοποιήσει ως τεκμηριωτικό υλικό.

Ο μαθητής/τρια καλείται να παραγάγει γραπτό λόγο αφενός για να αποδείξει την κατανόηση του διηγήματος και αφετέρου για να μάθει να τεκμηριώνει τη θέση του μέσα από το κείμενο με τη χρήση μικρών αποσπασμάτων. Με αυτό τον τρόπο έχει την ευκαιρία να εργαστεί διατρέχοντας όλο το διήγημα, να το κατανοήσει καλύτερα και να καλλιεργήσει τη ικανότητα της πειθούς. Δεν επιδιώκεται η αποστήθιση αποσπασμάτων μέσα από το διήγημα. Ο μαθητής/τρια αναπτύσσει το θέμα που του ζητείται και για τεκμηρίωση χρησιμοποιεί απόσπασμα/τα μέσα από συγκεκριμένο/α διήγημα/τα. Αυτό που επιδιώκεται είναι να προσεγγίζει όλο το διήγημα σφαιρικά και να είναι σε θέση να αναπτύσσει γραπτό και τεκμηριωμένο λόγο.

Τα θέματα που δίνονται σε αυτό το βοηθητικό υλικό δεν αποτελούν ούτε στερεότυπα ούτε ντιρεκτίβες. Ο κάθε διδάσκων μπορεί να δημιουργήσει και δικά του θέματα. Τα θέματα αυτά θα πρέπει να εκπηγάζουν μέσα από τα διηγήματα. Τα σχεδιαγράμματα που παρατίθενται είναι και αυτά βοηθητικά και μπορούν να δοθούν στου μαθητές ως βοηθητικό υλικό για τις πρώτες τους εργασίες είτε στο σπίτι είτε στην τάξη.¹⁸

¹⁷ Η προσέγγιση αυτή δεν είναι υποχρεωτική. Ο συνάδελφος μπορεί να ακολουθήσει τη δική του.

¹⁸ Αντλό υλικό και είμαι ευγνώμων γι' αυτό από τους φιλόλογους που εργάστηκαν με τη συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση στο βιβλίο του Α. Σαμαράκη «Ζητείται Ελπίς». Το συγκεκριμένο υλικό αποτέλεσε και τη βάση για τη δημιουργία υλικού για την «Κόντρα». Αναφέρω με αλφαβητική σειρά: Γεωργίου Κατερίνα, Ευαγγελίδη Μαρία, Κάπελου Λένα, Κουλέρμου Χρυστάλλα, Λοΐζου Τόνια, Παναγιώτου Γιούλα, Ποδηναράς Γιάννης, Τζιωρτζή Νίκη, Φαφουρτή Θεανώ. Από τις συναδέλφους που εργάστηκαν στο βιβλίο «Η Κόντρα» ευχαριστώ τις Αλεξίου Έλενα, Βαρναβίδη Μαργαρίτα, Κάπελου Λένα, Κυριάκου Μαρία, Κωνσταντίνο Μαρία, Λαζαρίδου Έλενα.

2. Δειγματική εργασία «δοκιμασκού τύπου» και δομικό πλαίσιο

Θέμα: Πώς παρουνισιάζονται οι ήρωες στα διηγήματα του Σαμαράκη «Η Κόντρα»;». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία διηγήματα.	Δομή
<p>Ο Αντώνης Σαμαράκης, από πολύ νωρίς έδειξε τις προθέσεις του αλλά συνάμα και το εξαιρετο συγγραφικό του ταλέντο. Όλα τα βιβλία που εξέδωσε καλύπτουν και αποκαλύπτουν ταυτόχρονα την ίδια ζωή. Γεννηθείς το 1919 στην Αθήνα ζει και εργάζεται και ούραστα για τον άνθρωπο και για την ευρύτερη ανθρωπινή υποστήριξη. Χαρακτηριστικά της πεζογραφίας του ο πόνος, ο σαρκασμός, η ελπίδα, η απαισιοδοξία, η διαμαρτυρία, πολλές φορές δε και το χιούμορ. Θέματα του Ανθρώπου και τα βιώματά του. Στο τελευταίο του διήγημα Η Κόντρα γίνεται ιδιαίτερα καυστικός με ό,τι πληγώνει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια.</p> <p>Σε όλα σχεδόν τα διηγήματα βλέπουμε ότι οι ήρωες αγωνίζονται γιατί θέλουν να ξεπεράσουν τα προβλήματα τους. Δεν μπορούν να συνεχίσουν να ζουν μέσα στη μοναξιά, το συμβιβασμό, την πολιτική υποκρισία και τα όσα διέξοδα της ζωής τους. Η διέξοδος που βρίσκουν όμως είναι λανθασμένη ανορθόδοξη και συνήθως ουτοπιστική.</p> <p>Ο ήρωας του διηγήματος Φιστίκια Αιγίνης είναι απελπισμένος και έχει παραιτηθεί από κάθε προσπάθεια. Η παρουσία μια γυναίκας από τη ζωή του που θα λειτουργούσε και ως αντίβαρο στο χαμό της μητέρας του τον επηρεάζει ακόμη περισσότερο:</p> <p>«Πρόκειται περί αυτοκτονίας. Μην παιδεύστε λοιπόν τζάμπα και ψάχνετε για έγκλημα ή ατύχημα Αθήνα 7 Μαρτίου 1989»</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Πρόλογος (Γενικό σχόλιο για το έργο). ■ Συνδετική παράγραφος προλόγου με το κύριο μέρος ■ Κύριο Μέρος Αναφορά σύντομος σχολιασμός στο 1ο διήγημα. ■ τεκμηρίωση με απόσπασμα από το κείμενο

<p>Οήρωας του διηγήματος Η Κόντρα λέει το τελευταίο αντίστοιχο φιλοτου προβάλλοντάς ετίσι τους ανθρώπους που μέχρητην τελευταία στιγμή προσφέρουν ό,τι είναι καλύτερο στους φίλους τους :</p> <p>«...Γιώργη μου...εκείστη λακκουβίτσα, Γιώργη μου... τη λακκουβίτσα της τύχης, Γιώργη μου...»</p> <p>Στο διήγημα Ο Φορέβερ ο ήρωας βιώνει το δικό του δράμα. Στο πρόσωπο της Ελεονώρας βρίσκει διέξοδο στη μοναξιά του. Καταφέρνει να βρει την επικοινωνία, την αγάπη, το στηρίγμα αλλά στο τέλος πληγώνεται, αφού μαθαίνει για την προδοσία και εγκληματεί. Ο ήρωας σε αυτό το διήγημα παίρνει τον όμοιο στα χέρια του δεχόμενος φυσικά και τις συνέπειες του νόμου.</p> <p>«...Και δη, με το πρωτοφανές αυτό για την πόλη μας, αλλά και διεθνώς ίσως όργανο σταγαλισμού»</p> <p>Ο Α. Σαμαράκης μέσα από τα διηγήματά του, μας παρουσιάζει ένα συγκεκριμένο τύπο ήρωα που έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου της σύγχρονης κοινωνίας. Άλλοτε μοναχικός, άλλοτε απομονωμένος, άλλοτε πληγωμένος από την κοινωνία πληρώνει τα λάθη της κρατικής αμέλειας. Μερικές φορές μένει χωρίς ελπίδα παρόλο που τόσο απεγνωσμένα την αναζητά, αφού ήθελε να ελπίζει για ένα καλύτερο μέλλον. Η έλλειψη όμως κρατικής μέριμνας υπονομεύει κάθε ανθρώπινη προσπάθεια τορπιλίζοντας την υπέρτατη αξία, αυτή της αξιοπρέπειας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Αναφορά σε 2ο διήγημα / σχολιασμός ■ τεκμηρίωση με απόσπασμα από το κείμενο ■ Αναφορά σύντομος σχολιασμός σε 3ο διήγημα ■ τεκμηρίωση με απόσπασμα από το κείμενο ■ Επίλογος
--	---

3. Ενδεικτικά Βοηθητικά Σχεδιαγράμματα

Παρακάτω δίνονται βοηθητικά σχεδιαγράμματα για μερικά θέματα. Ο καθηγητής/τρια μπορεί να δώσει το βοηθητικό αυτό υλικό στα παιδιά με απώτερο σκοπό να τα βοηθήσει και να τα καθοδηγήσει. Με τα σχεδιαγράμματα αυτά τα βοηθούμε κατά πολύ δίνοντάς τους σχεδόν έτοιμη απάντηση. Το ζητούμενο είναι να αντιληφθούν οι μαθητές τον τρόπο με τον οποίο εργαζόμαστε. Ο μαθητής έχει αρκετή βοήθεια με πρόλογο, επίλογο και σχολιασμό από τρία διηγήματα και αυτό που υπολείπεται είναι η τεκμηρίωση με αναφορά σε τρία διηγήματα κάνοντας χρήση κατάλληλων αποσπασμάτων.¹⁹ Όταν εξοικειωθεί όμως με το ζητούμενο το μόνο που θα κάνει ο διδάσκων είναι να δίνει μόνο το θέμα και τίποτα περισσότερο. Ο κάθε διδάσκων ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του μπορεί να δώσει ή όχι το/τα σχεδιάγραμμα/τα. Δεν είναι αναγκαίο να δοθούν όλα τα σχεδιαγράμματα. Μπορεί να δοθούν μερικά από αυτά. Άλλα πάλι μπορεί να χρησιμοποιηθούν από τον καθηγητή για να δημιουργήσει δικά του. Ούτως ή άλλως μπροστά μας έχουμε μια πρόταση και τίποτα παραπάνω.

Στο πρώτο θέμα δίνονται σύντομα σχόλια που απαντούν στο ζητούμενο του συγκεκριμένου θέματος από όλα τα διηγήματα. Στο δεύτερο θέμα συναφές με το πρώτο, καθώς και στα υπόλοιπα δίνεται σχεδιάγραμμα/σχόλια με αναφορά σε τρία διηγήματα. Για καθαρά πρακτικούς λόγους ένα θέμα μπορεί να απαντηθεί και μέσα από δύο διηγήματα ή ακόμα και μέσα από ένα, ειδικά στα πρώτα μαθήματα. Π.χ. Το θέμα της ειρωνείας μπορεί να εξεταστεί σε μορφή δοκιμίου μέσα από το πρώτο διήγημα Μόκο Ρε, οπότε και ο μαθητής θα κληθεί να τεκμηριώσει με τρία μικρά αποσπάσματα μόνο από το συγκεκριμένο διήγημα: π.χ. «Ένα χαρακτηριστικό του Α. Σαμαράκη είναι η ειρωνεία. Να τεκμηριώστε την άποψη αυτή μέσα από το διήγημα «Μόκο ρε» χρησιμοποιώντας τρία τουλάχιστον διφορετικά σε κάθε περίπτωση αποσπάσματα».

¹⁹ βλέπε δείγμα δοκιμακού τύπου προηγούμενης σελίδας

Προτεινόμενα θέματα:

1ο Θέμα: Η Κόντρα είναι ο πιο κατάλληλος τίτλος για τη συλλογή αυτή. Να σχολιάσετε αυτή την άποψη δίνοντας παραδείγματα από τρία τουλάχιστον διηγήματα.²⁰

Πρόλογος

Ο Σαμαράκης με γλώσσα απλή και ύφος άμεσο, αλλά με ευφάνταστη τεχνική κατορθώνει να μας παρουσιάσει την καθημερινότητα με τα προβλήματά της. Ήρωές του απλοί και καθημερινοί άνθρωποι, μεροκαματιάρηδες και πολλές φορές και απλοϊκοί. Αυτοί οι άνθρωποι συνειδητοποιούν τα προβλήματα της κοινωνίας, αλλά και των ανθρώπων γενικά, και προσπαθούν με κάποιες, ατυχείς πολλές φορές, πράξεις να αλλάξουν τις καταστάσεις. Πηγαίνουν κόντρα στο κατεστημένο και γενικά στην κοινωνία. Ο ήρωας με πίκρα διαπιστώνει τη σήψη της κοινωνίας μας αλλά και τη διάβρωση στις ανθρώπινες σχέσεις. Έτσι αντιστέκεται και θέτει τον εαυτό του μπροστά στα προβλήματα και τις ευθύνες του, ενώ συγχρόνως τίθεται και ο αναγνώστης μπροστά στις ευθύνες του.

Μόκο ρε!

Ο ήρωας, ο αρχιφύλακας, πηγαίνει κόντρα στην απανθρωπιά της αστυνομίας, αλλά και της κοινωνίας γενικά. Η έλλειψη ευθιξίας, φιλότιμου και ευαισθησίας τον ενοχλεί και έτσι μετά την αυτοκτονία μιας νεαρής άγνωστης αντί να καταγράψει το συμβάν με την απαιτούμενη αποστασιοποίηση και τυπικότητα, εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, ενώ στην απολογία του χρησιμοποιεί τη βρισιά που του είπε και εκείνου ένας υπαστυνόμος «Μόκο ρε!».

Η κόντρα

Ο Φώντας, ένας γέρος κουρέας, πηγαίνει κόντρα στην εγκατάλειψη και στην αδιαφορία για τα άτομα της τρίτης ηλικίας περιποιηούμενος και ξυρίζοντας το νεκρό φίλο του Γιώργη.

²⁰ Το σχεδιάγραμμα δόθηκε από τη φιλόλογο Λένα Κάππελου

Δύο κίτρινα γαρίφαλα

Ένας σαρωτάρης πλασιέ πηγαίνει κόντρα στην καταπίεση του δικτατορικού καθεστώτος και προσπαθεί να βοηθήσει δυο νεαρούς αντιστασιακούς, με αποτέλεσμα να βρει το θάνατο από τη μυστική αστυνομία.

Φιστίκια Αιγίνης

Ο ήρωας πηγαίνει κόντρα στη μοναξιά, ιδιαίτερα μετά το θάνατο της μητέρας του, προσπαθώντας να αυτοκτονήσει. Τελικά συνειδητοποιεί πόσο αναγκαία είναι η ανθρώπινη επαφή.

Ο φορέβερ

Ο ήρωας, ένας απλοϊκός υπεύθυνος του καφενείου της αστυνομίας, δολοφονεί την άπιστη ερωμένη του μαζί με τον αστυνόμο εραστή της, εκδικούμενος την προδοσία και υποκρισία στις ανθρώπινες σχέσεις. Τελικά αποκαλύπτει την πράξη του. Η πράξη του είναι κατακριτέα, όμως ο συγγραφέας πηγαίνει κόντρα, καταδικάζει την υποκρισία αλλά και το έγκλημα.

Η τελευταία συμμετοχή

Μέσα από τις αντιστασιακές ενέργειες Δημήτρη, ενός ιδεολόγου φοιτητή, ο συγγραφέας πηγαίνει κόντρα και καταδικάζει τη Χούντα του 1967.

31 Νοέμβρη

Ο ήρωας πηγαίνει κόντρα στο κατεστημένο και με την παράλογη ενέργειά του να στείλει μια δήθεν προκήρυξη τρομοκρατικής ομάδας, εκφράζει την αντίθεσή του στην άσχημη κατάσταση της Ελλάδας και στην έλλειψη οράματος.

και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου

Ο συγγραφέας πηγαίνει κόντρα στον παραλογισμό των χωρών να εξοπλίζονται με κίνδυνο τον πυρηνικό όλεθρο.

Επίλογος

Οι ήρωες κοντράρονται με κάθε κοινωνικό πρόβλημα με σκοπό τη δίκαιη και πάνω από όλα ανθρώπινη κοινωνία. Ο Σαμαράκης επιδιώκει μέσω των ηρώων του να αφυπνίσει την κοινωνία που αδιαφορεί και κλείνει τα μάτια προκλητικά.

2ο Θέμα: Ποια ή σχέση του τίτλου με τα επιμέρους διηγήματα; Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία τουλάχιστον διηγήματα.

Πρόλογος

Είναι γεγονός ότι σ' όλα τα διηγήματα οι ήρωες πάνε κόντρα στο κοινωνικό καταστημένο και τα προβλήματα που μαστίζουν τη σύγχρονη κοινωνία. Πάνε Κόντρα σε ό,τι τους μειώνει, στο θάνατο και στη μοναξιά.

Μόνο Ρε!

Ο ήρωας του Σαμαράκη ειδικά στο τέλος του διηγήματος αντιλαμβάνεται τα καίρια προβλήματα που μαστίζουν την κοινωνία. Επαναστατεί και αντιδρά, είναι ασυμβίβαστος με τα δεδομένα της απάνθρωπης κοινωνίας. Κοντράρεται με την κρατική μηχανή και διακινδυνεύει την ίδια του τη δουλειά προκειμένου να επικρατήσει το κοινωνικό δίκαιο. Αντιπαρατίθεται με τον εφησυχασμό, τις επιφανειακές σχέσεις...

Φιστίκια Αιγίνης

Ο ήρωας στο διήγημα αρνείται το θάνατο και τη μοναξιά με ένα μοναδικό τρόπο. Τελικά δεν αφήνει τα αισθήματα της μοναξιάς να τον εγκλωβίσουν και να τους απομονώσουν από τη μαγεία της ζωής. Αναζητεί λόγους που πρέπει να ζήσει...

Τελευταία Συμμετοχή

Κόντρα με το κατεστημένο, κατά της υποδούλωσης αγώνας μέχρι τη δικαίωση, η νεολαία είναι μπροστά σε κάθε διεκδίκηση ειδικά κατά των απολυταρχικών καθεστώτων. Ο άνθρωπος πρέπει να ξεγείρεται πάση θυσία για να διαφυλάττει τα κεκτημένα του...

Επίλογος

Ο τίτλος ταιριάζει απόλυτα μ' όλα τα διηγήματα. Ο Σαμαράκης μέσω των διηγημάτων του μας μεταδίδει ελπιδοφόρα μηνύματα. Μηνύματα που υλοποιούνται με αγώνες και θυσίες έτσι ώστε να αντιλαμβανόμαστε και την ουσία της ζωής. Οι ήρωες κοντράρονται με κάθε

κοινωνικό πρόβλημα με σκοπό τη δίκαιη και πάνω από όλα ανθρώπινη κοινωνία. Ο Σαμαράκης είναι οραματιστής και αυτό δίνει στο έργο του μια διάσταση ανθρωποκεντρική.

3ο Θέμα: Πώς παρουσιάζονται τα κοινωνικά προβλήματα στο έργο του Σαμαράκη Η Κόντρα; Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία τουλάχιστον διηγήματα.

Πρόλογος

Ο Σαμαράκης στο έργο του Η Κόντρα, εκφράσει την αγωνία, τον φόβο του για τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα που μαστίζουν τη σύγχρονη κοινωνία. Όλα τα διηγήματά του μαζί συνθέτουν μια εικόνα που παρουσιάζει ένα κόσμο που βασανίζεται από την ανεργία, τις οικονομικές δυσχέρειες, το ρουσφέτι και το έγκλημα. Ο Σαμαράκης παρουσιάζει την ωμή πραγματικότητα, που ενοχλεί και πρέπει να ενοχλεί την αδιάφορη κοινωνία βυθίζοντας τον αναγνώστη σε περισυλλογή...

Μόνο ΡΕ!

Στο συγκεκριμένο διήγημα ο ήρωας του Σαμαράκη είναι ένας μέσος απλός καθημερινός άνθρωπος με όνειρα, φιλοδοξίες για ένα λαμπρό μέλλον. Τα όνειρα του γκρεμίζονται εξαιτίας της ανεργίας και της ρουσφετολογίας. Στο έργο η ανεργία φαντάζει ως σύμπτωμα της κοινωνικής κακοδαιμονίας. Εδώ ο φτωχός ήρωας σε μια κοινωνία όπου επικρατεί το δίκαιο του ισχυρότερου καμουφλαρισμένου κάτω από το μανδύα του νόμου αναγκάζεται να περιθωριοποιήσει τους στόχους και τα όνειρά του να συμβιβαστεί μ' ένα επάγγελμα που δεν τον ευχαριστεί...

Φιστίκια Αιγίνης

Στο διήγημα αυτό τα κοινωνικά προβλήματα τη ανεργίας και της φτώχειας προβάλλονται μέσα από τα δευτερεύοντα πρόσωπα. Οι απεργοί που φωνάζουν, αγωνίζονται, διεκδικούν το δίκαιο τους κάτω από το διαμέρισμα του ήρωα του διηγήματος, αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό καταπιεσμένων πολιτών, σε ένα εργασιακό και οικονομικό επίπεδο. Είναι οι άνθρωποι που θέλουν να ελευθερωθούν από τα γρανάζια του κατεστημένου, να κερδίσουν τα δικαιώματά τους.

Ο ήρωας αφορμάται από τη δική τους φωνή διαμαρτυρίας για να εκφράσει και τα δικά του οικονομικά προβλήματα...

Ο Φορέβερ

Ο ήρωας του διηγήματος είναι ένας απλός καθημερινός τύπος που ζει καθημερινά το έγκλημα, εκτελώντας το ρόλο του θύματος στις αναπαραστάσεις φόνων, στοιχείο που επηρεάζει δραματικά τη ζωή του. Το έγκλημα μαστιάζει τη σύγχρονη κοινωνία, τα αίτια πολλά και περίπλοκα. Ο πολίτης επηρεάζεται από τον τρόπο σκέψης, αντίληψης και πράξης. Στο διήγημα αυτό ο Σαμαράκης μεταφέρει τον αναγνώστη σε μια μικρή επαρχιακή πόλη όπου το έγκλημα βρίσκεται σε έξαρση. Οι άνθρωποι βιώνουν δύσκολες καταστάσεις και επηρεάζονται από τους γύρω τους παίρνουν το νόμο στα χέρια τους και αυτοδικούν...

Επίλογος

Με τον τρόπο του ο Σαμαράκης είναι ένας στρατευμένος συγγραφέας στρατευμένος όμως στην υπηρεσία του ανθρώπου. Μέσα από την παρουσίαση κοινωνικών προβλημάτων παροτρύνει τον άνθρωπο για αγώνα, τον κάθε υπεύθυνο για τις πράξεις του, θέλει να τον ξυπνήσει από το λήθαργο του και τέλος να τον οδηγήσει στον αγώνα. Οι άνθρωποι οφείλουν να αντισταθούν και να παλεύουν ενάντια στα κοινωνικά προβλήματα.

4ο Θέμα: Πώς παρουσιάζονται οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα στα διηγήματα του Σαμαράκη; Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία τουλάχιστον διηγήματα

Πρόλογος

Ο Σαμαράκης καταπιάνεται με τις ανθρώπινες σχέσεις οι οποίες πολλές φορές διέπονται από τα πάθη, μίσση, ευτυχία, χαρά αλλά και αγάπη...

Η Κόντρα

Στην Κόντρα οι ανθρώπινες σχέσεις προβάλλονται μέσα από την μοναχικότητα του ήρωα. Υπάρχει σαφώς μια έλλειψη επικοινωνίας η οποία οδηγεί τους ανθρώπους στη μοναξιά και στην αυτοαπομόνωση...

Τελευταία Συμμετοχή...

Οι ακατάλυτοι δεσμοί η αγωνιστικότητα η προσπάθεια προβάλλονται σε αυτό το διήγημα. Η οικογένεια που είναι ένας θεσμός κοινωνικής λειτουργίας στην υπηρεσία του κράτους αντιστέκεται και κοντράρεται με το καθεστώς. Προβάλλεται έντονα το στοιχείο της αγάπης, της πνευματικής σύζευξης αλλά και του αλτρουισμού, χαρακτηριστικά που στις σημερινές ανθρώπινες σχέσεις σπανίζουν...

Ο Φορέβερ

Στο διήγημα αυτό υπάρχει πάντοτε το απρόσμενο και το απροσδόκητο. Οι ανθρώπινες αντιδράσεις είναι πάντοτε απρόβλεπτες, πολλές φορές δε και επιφανειακές. Οι σχέσεις αυτές διακατέχονται από πληγές που αφήνουν αδιάτρεπτα τραύματα. Ο ήρωας εισπράττει το αίσθημα της προδοσίας με αποτέλεσμα να πάρει το νόμο στα χέρια του...

Επίλογος

Οι ανθρώπινες σχέσεις ...

5ο Θέμα: Πώς παρουσιάζεται το θέμα του παιδιού στα διηγήματα του Σαμαράκη; Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία τουλάχιστον διηγήματα.

Πρόλογος

Σε όλα τα διηγήματα του βιβλίου στα οποία το παιδί/νέος κάνει αισθητή την παρουσία του, συμβολίζει και αντικατοπτρίζει κάποιο ιδανικό.

Μόκο Ρε!

Το αθώο παιδί των έντεκα χρόνων, ο ίδιος ο ήρωας του διηγήματος, τίθεται αντιμέτωπος με το σκληρό προσωπείο του κρατικού κατεστημένου. Η αγνότητα και η γνησιότητα αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά ενός 11χρονου παιδιού. Το παιδί χρήζει ειδικής μεταχείρισης και η ευαίσθητη καρδιά είναι ό,τι πιο πολύτιμο. Ο ενήλικας πρέπει να είναι προσεκτικός στο πώς εκφράζεται γιατί ενδεχομένως μια κουβέντα του να αφήσει και μια χαρακιά.

Και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου

Ο κόσμος και ο πολιτισμός θριαμβεύουν, η τεχνολογία προχωρεί, αυστηρός όμως κριτής παραμένει το παιδί που σ' αυτό το διήγημα αποτελεί την ελπίδα, το ξύπνημα μέσα στον εφιάλητη, την ηλιαχτίδα μέσα στο καταχείμωνο της μελλούμενης καταστροφής. Αντικρίζοντας από την μια μεριά το ενδεχόμενο του πυρηνικού ολοκαυτώματος και από την άλλη τη δική μας απάθεια πρέπει να σκεφτεί κάνεις, ότι τα αθώα παιδιά δεν του φταίνε σε τίποτα...

Η Τελευταία συμμετοχή

Ο ήρωας Δημήτρης προβάλλεται ως αγωνιστικό πρότυπο. Όντας πολύ νέος αγωνίζεται κατά του κρατικού κατεστημένου και αυταρχισμού δείχνοντας έτσι και στους υπόλοιπους νέους ότι ο αγώνας για το αύριο είναι και δική τους υπόθεση και ότι το αύριο πλάθεται μέσα από αδιάλειπτους αλλά και αξιοπρεπείς αγώνες της νεολαίας...

Επίλογος

Ο Σαμαράκης καταπάνεται με το θέμα του παιδιού σε όλα σχεδόν τα διηγήματά του. Αυτό που τον απασχολεί κυρίως είναι η αγωνία του για το μέλλον που η ανθρωπότητα σήμερα προσφέρει στο παιδί. Γι' αυτό και ο ίδιος αγωνιά και στέλνει τα δικά του μηνύματα...

6ο Θέμα: Ο Σαμαράκης καυτηριάζει το κρατικό κατεστημένο. Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε τρία τουλάχιστον διηγήματα.

Πρόλογος

Ένα από τα χαρακτηριστικά του Σαμαράκη είναι η καυστικότητα και η ειρωνεία για την κρατική απάθεια, ως επίσης και για το κρατικό κατεστημένο που συνθλίβει κάθε έννοια ελευθερίας.

Μόνο Ρε!

Παρουσιάζεται το προσωπικό συμφέρον κεκαλυμένο στα γροανάξια της κρατικής μηχανής. Το συμφέρον αυτό αγγίζει τα όρια της αδιαφορίας για το συνάνθρωπό μας. Ειδικότερα αυτό γίνεται πιο έντονο στο αστυνομικό σώμα. Η κρατική μηχανή φαίνεται να χωλαίνει και να υπολειπουργεί. Το ρουσφέτι και η αναξιοκρατία αμαυρώνουν τα

πάντα όχι όμως και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου που ενσαρκώνεται στον ήρωα του διηγήματος.

Η Κόντρα

Το κράτος απέχει, απουσιάζει από κάθε μορφή βοήθειας προς τον πολίτη. Ο πολίτης πολλές φορές αφήνεται στο έλεος του Θεού και η αιμορραγία του ανθρώπινου πόνου ένεκα της κρατικής αδιαφορίας είναι γεγονός. Η κρατική μηχανή δυσλειτουργεί. Δεν υπηρετεί τον πολίτη απεναντίας μάλιστα του κάνει δυσκολότερη τη ζωή με αποτέλεσμα ο πολίτης να οδηγείται στην απάθεια.

Η Τελευταία Συμμετοχή

Το κρατικό δικτατορικό προσωπείο κατακρεουργεί κάθε έννοια ελευθερίας. Ο Σαμαράκης μέμφεται χωρίς κανένα δισταγμό τέτοια καθεστώτα. Υπερασπιστής του ελεύθερου σκέπτεσθαι ο Σαμαράκης δεν είναι δυνατόν να αφήσει ασχολίαστο αυτό το μελανό στίγμα της ελληνικής ιστορίας. Υπέροτα αγαθό η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισονομία.

Επίλογος

Ένας τόσο ευαίσθητος συγγραφέας όπως ο Σαμαράκης δεν είναι δυνατό να παραμένει απαθής στη κρατική δυσλειτουργία. Ο Σαμαράκης κτυπά την αδιαφορία του κράτους που έχει μετατραπεί σε σύγχρονη μάστιγα. Ο πολίτης πρέπει να προστατευτεί και ο Σαμαράκης τον θωρακίζει με τις αφυπνιστικές του διηγήσεις.

4. Επιπρόσθετα θέματα εργασιών:

1. Ποια θέματα απασχολούν το Σαμαράκη; Να τα περιγράψεις και να σχολιάσεις τον τρόπο που τα διαπραγματεύεται ο συγγραφέας σε τουλάχιστον τρία διηγήματα της συλλογής.
2. Πώς παρουσιάζονται οι σχέσεις μεταξύ αντρών και γυναικών στα διηγήματα του Σαμαράκη; Να δώσεις παραδείγματα από τρία τουλάχιστον διηγήματα.
3. Ποιο ρόλο παίζει το χιούμορ στα διηγήματα του Σαμαράκη; Να αναπτύξετε το θέμα δίνοντας παραδείγματα από τουλάχιστον τρία διηγήματα.
4. Πόσο απαισιόδοξα βρίσκετε τα διηγήματα του Σαμαράκη; Δώστε παραδείγματα από τρία ή περισσότερα διηγήματα.
5. Χρησιμοποιώντας παραδείγματα από τρία ή περισσότερα διηγήματα να σχολιάσετε με ποιο τρόπο ο Σαμαράκης τα κάνει ενδιαφέροντα τόσο στο ύφος όσο και στο περιεχόμενο.
6. Περιγράψτε τον ήρωα του Σαμαράκη όπως αυτός παρουσιάζεται στο διήγημα η «Κόντρα».
7. Κατά την άποψή σας ποια προβλήματα της εποχής μας παρουσιάζει ο Σαμαράκης στην «Κόντρα»;
8. Στα διηγήματα του Σαμαράκη είναι εμφανής η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Σχολιάστε την πιο πάνω θέση μέσα από τρία διηγήματα.
9. Πιστεύετε ότι τα διηγήματα του Σαμαράκη ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε 100 με 120 λέξεις.
10. «Η μοναξιά διαποτίζει τα διηγήματα του Σαμαράκη μέσα στην πολυθόρυβη καθημερινότητα». Συμφωνείτε; Δώστε παραδείγματα από τρία ή περισσότερα διηγήματα.
11. Να σχολιάσετε το ύφος που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στα διηγήματά του.
12. «Αυτό που χαρακτηρίζει το Σαμαράκη είναι η ανησυχία του για τον κόσμο και τα προβλήματά του, η αγωνία του για το αύριο του πλανήτη μας καθώς και η ευαισθησία του για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Σχολιάστε δίνοντας παραδείγματα από τρία τουλάχιστον διηγήματα.

13. Ο τρόπος γραφής του Σαμαράκη θεωρείται ασύμβατος και ευρηματικός. Συμφωνείτε;
14. Πιστεύετε ότι οι ήρωες του Σαμαράκη στη συλλογή διηγημάτων «Η Κόντρα» είναι ανισόρροποι; Δώστε παραδείγματα από τρία ή περισσότερα διηγήματα.
15. Ο Αντώνης Σαμαράκης είναι ο συγγραφέας της υπερηφάνειας και της ελπίδας. Συμφωνείτε; Δώστε παραδείγματα από τρία ή περισσότερα διηγήματα.
16. Στη συλλογή διηγημάτων «Η Κόντρα» ο Σαμαράκης παίρνει καθημερινές ιστορίες και τους δίνει μια ευρύτερη διάσταση. (ή παίρνει καθημερινούς ήρωες και τους δίνει μια ευρύτερη διάσταση). Συμφωνείτε;

5. Ενδεικτικά βοηθητικά αποσπάσματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εργασίες:

Παρακάτω δίνονται ενδεικτικά αποσπάσματα τεκμηρίωσης τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τεκμηριωτικό υλικό στις εργασίες δοκιμακού τύπου. Π.χ το απόσπασμα από το διήγημα Μόκο Ρε: «Σκάσε και κούμπα μπάτσος εν όψει!» μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό τεκμηριωτικό υλικό για μια εργασία με θεματικό άξονα τις ανθρώπινες σχέσεις ή ακόμη μια εργασία με θεματικό άξονα την απαισιοδοξία.

Ενδεικτικά Αποσπάσματα:

Μόκο Ρε:

- «Σκάσε και κούμπα, μπάτσος εν όψει!». **Θέμα: Ανθρώπινες σχέσεις - κρατικό κατεστημένο - απαισιοδοξία.....**
- «...κάποιο κόλπο έγινε με βουλευτές και άλλα πολιτικά μέσα που είχαν άλλοι αποτυγχόντες μεν, διορισθέντες δε...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - κρατικό κατεστημένο - διδακτικότητα καυσικότητα-ρουσφέτι...**
- «ΜΗΔΕΝΙ ΔΙΚΗ ΔΙΚΑΣΗΣ ΠΡΙΝ ΑΜΦΟΙΝ ΜΥΘΟΝ ΑΚΟΥΣΗΣ». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - ήρωες - κρατικό κατεστημένο - δικαιοσύνη**
- «Επί υμετέρας Διαταγή-Κλήσεως προ απολογία, λαμβάνω την τιμήν απολογούμενος ευσεβάστως να απευθύνω υμίν τα κάτωθι : Μόκο ΡΕ!!!». **Θέμα: ευαισθησία - ανθρώπινες σχέσεις - ανθρωπιά - ήρωες απαισιοδοξία**

Η Κόντρα :

- «...Με τρεις κι εξήντα, άιντε να τα βγάλεις πέρα...ούτε για έλεος δεν φτάνει...». **Θέμα: κρατικό κατεστημένο - φτώχεια - κοινωνικά προβλήματα**
- «...Γιώργη μου...εκεί στη λακκουβίτσα, Γιώργη μου... τη λακκουβίτσα της τύχης, Γιώργη μου...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - ευαισθησία - ελπίδα - απαισιοδοξία - ελπίδα - απαισιοδοξία ...**

Φιστίκια Αιγίνης:

- «Πρόκειται περί αυτοκτονίας. Μην παιδεύεστε λοιπόν τζάμπα και ψάχνετε για έγκλημα ή ατύχημα Αθήνα 7 Μαρτίου 1989». **Θέμα: Απομόνωση - Ήρωες - κοινωνικό κατεστημένο...**
- «Απεργούμε γιατί θέλουμε να ζούμε σαν άνθρωποι κι εμείς στη γη. Όχι τζάμπα να μοχθούμε δικαιοσύνη ζητάμε και στοργή αυτή η πολυεθνική πολύ μας αδικεί ζητάμε μέτρα ασφαλείας στη δουλεία μας». **Θέμα: Κοινωνικά προβλήματα - ανθρώπινες σχέσεις - αγώνας - ελπίδα...**
- «...Κολλάει πάνω του η δεσποινίς Καιτούλα για να εκπληρώσει ακόμα καλύτερα τα καθήκοντα της...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - απομόνωση - έλλειψη επικοινωνίας - αγάπη - στοργή...**
- «...Αλλά το σώσε δεν αργεί να προκύψει. Τι να σου κάνουν η πολυθρόνα και οι καρέκλες... Σε δευτερόλεπτα μέσα, τον τσουβαλιάζουν, πού σε πονεί και πού σε σφάζει Διαλύεται...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - ήρωες - διδακτισμός - απαισιοδοξία - επικοινωνία**

Ο Φορέβερ:

- «...Και δη, με το πρωτοφανές αυτό για την πόλη μας, αλλά και διεθνώς ίσως όργανο σταγγαλισμού...». **Θέμα: Κοινωνικά προβλήματα - έγκλημα - θάνατος - κρατικό κατεστημένο...**
- «Σε ένα διαμέρισμα πολυκατοικία - έχουμε και πολυκατοικίες στη μικρή μας πόλη, το τιμμέντοι πάει σύννεφο». **Θέμα: έγκλημα - κοινωνικά προβλήματα - καυστικότητα - κοινωνική απραξία...**
- «Κάντε λίγο κράτει τις σάλτσες και τις πολλές σοκολατίνες, Ελεονώρα μου, να χάσει κάνα κιλό». Όλο από Δευτέρα, μου έλεγε θ' αρχίσει δίαιτα...όλο από Δευτέρα...κι έλεγα πως αυτό είναι το ένα και μόνο ψέμα που μου λέει η Ελεονώρα μου...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - υποκρισία - ήρωες - διδακτισμός - θάνατος - έγκλημα ...**

Η τελευταία συμμετοχή :

- «...ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΕΝ ΠΕΡΝΑΕΙ Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΕΞΩ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ». **Θέμα: αγωνιστικότητα - ήρωες - κοινωνία δικαίου - ανθρώπινες σχέσεις - κοινωνικά προβλήματα - αισιοδοξία...**
- «...Ο δεσμός του με την Όλγα, ο δεσμό του πέρα από τον αγώνα

για ελευθερία, αλλά και παράλληλα με τον αγώνα και δεμένος με τον αγώνα, ο δεσμός του με την Όλγα τους ήταν γνωστός και νόμιζαν πως θα τον ψαρεύουν-ποιον, τον Δημήτρη ...». **Θέμα: ανθρώπινες σχέσεις - αγάπη ήρωες - διδακτισμός - αισιοδοξία...**

- «...Ο φασισμός πρέπει να εξοντωθεί...». **Θέμα: Αγωνιστικότητα - Δημοκρατικός Σαμαράκης - κρατικό κατεστημένο - ελπίδα - αισιοδοξία...**
- «...που με τα είκοσι του χρόνια και κατηφορίζει προς εμάς, τα χέρια του δεμένα με χειροπέδες αλλά η ψυχή του ελεύθερη...». **Θέμα: Αισιοδοξία - αγωνιστικότητα - ήρωες - ελπίδα - νέος...**
- «...Παίζουμε μπόξ; παίζανε άλλοτε μποξ οι δύο τους». **Θέμα: Παιδική αθωότητα - αισιοδοξία - ελπίδα...**
- «...και τρέχει και περνάει το κόκκινο τριαντάφυλλο στα δεμένα με χειροπέδες χέρια του Δημήτρη...». **Θέμα: Αγωνιστικό ιδεώδες - ήρωες - αισιοδοξία - ελπίδα....**
- «...για παντοτινά δεμένα που τα νιώθω να παγώνουν και να παγώνουν, έτσι που κατεβαίνω βαθιά στο χώμα και φεύγω, φεύγω...». **Θέμα: Ανθρώπινες σχέσεις - πατρική αγάπη - συμβολισμός - ήρωες - θάνατος....**

Και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου:

- «το πυρηνικό ολοκαύτωμα, ήταν το τέλος του κόσμου, η συντέλεια του κόσμου, αυτή ακριβώς ήταν η εντελώς τελευταία είδηση από τη Γη, από την άλλοτε ανθρωπότητα» **Θέμα: Πόλεμος - απαισιοδοξία - διδακτισμός - ανήσυχος Σαμαράκης ...**
- «Όπλα δαιμονικά, που θα μπορούσαν να καταστρέψουν τη Γη πενήντα φορές -βέβαια, δεν χρειάστηκε παρά μία φορά να την καταστρέψουν». **Θέμα: πυρηνικό ολοκαύτωμα - κριτικός/κανστικός Σαμαράκης - απαισιοδοξία - άνθρωπος αυτοκαταστροφικός...**
- «Υπήρχε όμως η φωνή ενός παιδιού η ψυχή ενός παιδιού που την εντελώς τελευταία στιγμή...». **Θέμα: Αισιοδοξία - χαρά - ελπίδα....**
- «Ο κόσμος μας δεν θα τιναχτεί στον αέρα από την παραφροσύνη του πυρηνικού πολέμου. Όσο υπάρχειτε εσείς παιδιά υπάρχει η ελπίδα πως η ειρήνη θα κυριαρχήσει στη Γη για παντοτινά». **Θέμα: Αισιοδοξία - ελπίδα - διδακτισμός - ανθρωπισμός...**

6. Δειγματικές ερωτήσεις για διαγωνίσματα

Ερώτηση 1

«Υπήρχε όμως η φωνή ενός παιδιού, η ψυχή ενός παιδιού, η ζωντανή ηχώ από την πεθασμένη φωνή ενός παιδιού, που την εντελώς τελευταία στιγμή πριν από το ολοκαύτωμα, σχεδόν συγχρόνως με το ολοκαύτωμα είπε καλημέρα-σε ποιον; Στη μάνα του, στην αγάπη του, σε ένα άγνωστο στο δρόμο; Αλλά γιατί όχι σ' αυτό το ίδιο το θαύμα του ήλιου, που αναδυόταν και τότε από τα σπλάχνα της καινούργιας ημέρας που μόλις ξεκινούσε και που έμελλε να είναι για την ανθρωπότητα η στερνή, είτε καλημέρα με εκείνη την αλλιιώτικη ζεστασιά, την τρυφερότητα, την αλήθεια, την ομορφιά, που είναι θείο δώρο των παιδιών».

«και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου»

- Ποια είναι τα μηνύματα που στέλνει ο Αντώνης Σαμαράκης μέσα από αυτό το απόσπασμα;

Ερώτηση 2

«Έβγαλε τις πιτζάμες, τα εσώρουχα, γυμνός τώρα, Πήγε στο μπάνιο, καπάκωσε την έξοδο του νερού, άνοιξε πρώτα το κρύο και τα άφησε να τρέχει. Πήγε στο χολ-σαλόνι, έριξε από το κλειστό παράθυρο μια ματιά στο δρόμο, δυο τρεις μόνο περαστικοί. Ο δρόμος ήταν ένας ήσυχος δρόμος απόμερος κάπως. Απ' αυτό εδώ το παράθυρο θα έκανε σε λίγο το πήδημα, ώρα 12 ακριβώς, νταν μεσημέρι. Θα πρόσεχε πρώτον να πηδήσει αρκετά πάνω από τους κάκτους στο περβάξι μην τον αγκυλώσουν και πονέσει. Είπαμε μεν θάνατος, εντάξει, αλλά όχι αγκαθάρια στον ποπό».

«Φιστίκια Αιγίνης»

- Κύρια χαρακτηριστικά του πιο πάνω αποσπάσματος είναι η κινηματογραφικότητα και το χιούμορ. Τι επιδιώκει με αυτά ο συγγραφέας;

Ερώτηση 3

«Προβλήματα οικονομικά, προβλήματα κοινωνικά, ακρίβεια, νέο άλμα του πληθωρισμού, νέα αυξήσεις στα τιμολόγια ΔΕΗ, ΟΤΕ, στο νερό και τα ρέστα. Αλλά και νέοι φόροι, νέο πετρέλαιο μόλυνε το Σαρωνικό από άγνωστο εγκληματικό τάνκερ, απεργίες, στάσεις εργασίας, λεωφορεία και τρόλεϊ, τα συνήθη πλέον τρομοκρατικά, εν τω μεταξύ καλπάζει η ανεργία και προπάντων των νέων, σκάνδαλα οικονομικά επί σκανδάλων και οι καθηγητές σε απεργιακή κινητικότητα, να και το Κυπριακό σε –μαύρη κινητικότητα, μια γενική παράλυση, μια γενική κόπωση στον κοσμάκη, μια ύπουλη κουφόβραση, με μια λέξη: αηδία...Ελλάδα , αχ! Ελλάδα που έδειχνες πως θα γινόσουν άλλη...»

«Μόνο ρε!»

- Παρόλο που το διήγημα πρωτοεκδόθηκε το 1992 εντούτοις τα διαχρονικά μηνύματά του είναι επίκαιρα. Σχολιάστε την πιο πάνω θέση έχοντας υπόψη και το απόσπασμα που προηγείται.

Ερώτηση 4

[...] Στο μεταξύ, οι δύο τρέχοντας βγήκαν στο δρόμο, άνοιξαν την πίσω πόρτα του αυτοκινήτου του δήμου, έβγαλαν το φτηνό φέρετρο, όρμησαν στο δωμάτιο, στο κρεβάτι, πήραν τον Γιώργη στα χέρια, τον στρίμωξαν στη κάσα, δεν ήταν δε και τόσο δύσκολο [...]

- Ποια είναι τα προβλήματα που παρουσιάζονται σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα;

Ερώτηση 5

[...] Αμόκ εξοπλισμών, ιλιγγιώδη ποσά για όπλα μαζικού θανάτου... Γάμος χθες στο Γηροκομείο Αθηνών, 82 ο Ρωμαίος, 76 η Ιουλιέτα... Τα βλέπεις, Γιώργη μου; Είκοσι ολόκληρα χρόνια μεγαλύτερός σου, και όμως το αποφάσισε... Τροχαίο με πέντε νεκρούς επί τόπους και οχτώ τραυματίες [...]

- «Παρόλο που το διήγημα γράφτηκε το 1992 εντούτοις τα μηνύματά του είναι διαχρονικά». Έχοντας υπόψη και το απόσπασμα που διαβάσατε να αναπτύξετε την πιο πάνω άποψη σε μία παράγραφο των 80 με 100 λέξεων.

7. Σχέδιο Μαθήματος

Α': Σκοποί

Οι μαθητές/τριες:

1. να προβληματισθούν γύρω από το κεντρικό θέμα του διηγήματος,
2. να ευαισθητοποιηθούν πάνω σε ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν τις σύγχρονες κοινωνίες,
3. να ασκηθούν στην αποκωδικοποίηση των κύριων σημείων του διηγήματος αντιμετωπίζοντάς τα ως αφόρμηση για ευρύτερο προβληματισμό,
4. να μπορούν να παραγάγουν γραπτό και προφορικό λόγο.

Β': Πορεία μαθήματος

■ Το κείμενο έχει ήδη διαβαστεί από τους μαθητές στο σπίτι.

- Αφόρμηση από εικόνες που παρουσιάζουν διάφορα κοινωνικά προβλήματα.
- Συζήτηση - προβληματισμός.
- Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να ολοκληρώσει και μία άσκηση. Η πρώτη ομάδα καλείται να γράψει περίληψη του διηγήματος. Η δεύτερη ομάδα παρουσιάζει το περιεχόμενο του διηγήματος σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο. Η τρίτη ομάδα παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κεντρικού ήρωα, Φώντα και η τέταρτη ομάδα παρουσιάζει τις ομοιότητες του διηγήματος με άλλα διηγήματα είτε του ίδιου του συγγραφέα είτε άλλων.
- Η κάθε ομάδα έχει 5 - 8 λεπτά να παρουσιάσει την άσκησή της
- Ανακεφαλαίωση (καλό θα ήταν να επιχειρηθεί από κάποιο/α μαθητή/τρια)

Γ': Αξιολόγηση

Συντρέχουσα και τελική.

Εργασία στο σπίτι.

Ερώτηση:

[...] Στο μεταξύ, οι δύο τρέχοντας βγήκαν στο δρόμο, άνοιξαν την πίσω πόρτα του αυτοκινήτου του δήμου, έβγαλαν το φτηνό φέρετρο, όρμησαν στο δωμάτιο, στο κρεβάτι, πήραν τον Γιώργη στα χέρια, τον στρίμωξαν στη κάσα, δεν ήταν δε και τόσο δύσκολο [...]

Ποια είναι τα προβλήματα που παρουσιάζονται σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα;

ή

[...] Αμόκ εξοπλισμών, ιλιγγιώδη ποσά για όπλα μαζικού θανάτου... Γάμος χθες στο Γηροκομείο Αθηνών, 82 ο Ρωμαίος, 76 η Ιουλιέτα... Τα βλέπεις, Γιώργη μου; Είκοσι ολόκληρα χρόνια μεγαλύτερός σου, και όμως το αποφάσισε... Τροχαίο με πέντε νεκρούς επί τόπους και οχτώ τραυματίες [...]

ή

«Παρόλο που το διήγημα γράφτηκε το 1992 εντούτοις τα μηνύματα του είναι διαχρονικά». Έχοντας υπόψη και το απόσπασμα που διαβάσατε να αναπτύξετε την πιο πάνω άποψη σε μία παράγραφο των 80 με 100 λέξεων.

Δ': Οργάνωση τάξης :

Ενιαία – Ομάδες

Ε' : Μέθοδοι διδασκαλίας:

Μετωπική - Συνεργατική, Διερευνητική, Καθοδηγούμενη Αυτενέργεια.

ΣΤ' : Μέσα διδασκαλίας:

- Πίνακας, Ανακλαστικό Διασκόπιο, Ηλεκτρονικός υπολογιστής, Video projector.

Διδακτικά εγχειρίδια:

- Αντώνης Σαμαράκης, Η Κόντρα, 5η έκδοση 1994.

Βιβλιογραφία:

Αδαλόγλου Κ. «Σημειώσεις - Περίληψη», στο βιβλίο Χρ. Τσολάκης, Από τα γράμματα στη γλώσσα, Πορεία προς τον επικοινωνιακό λόγο, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995.

Μπαλάσκας Κώστας, *Ανάγνωση Λογοτεχνίας Μελετήματα*, εκδ. Σαββάλας Αθήνα 2001.

Νικόλαος Α. Βολιώτης, *Προσεγγίσεις στο Ζητείται Ελπίς του Αντώνη Σαμαράκη*, Λονδίνο 1994.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Τμήμα Δ/θμιας Εκπαίδευσης, *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο ενιαίο λύκειο*, (Σχολικό έτος 2002-2003), ΟΕΔΒ, Αθήνα 2002.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*, έκδ. Στ', Πατάκης 2005, ΟΕΔΒ

Vitti Mario, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, μετάφραση Μυρσίνη Ζορμπά, εκδόσεις Οδυσσέας ΕΠΕ, 1978, 1987.

Specification - Edexcel As/A GCE Modern Foreign Languages Issue 1, January 2000

[http://www.scribd.com/doc, 10-6-2008](http://www.scribd.com/doc/10-6-2008)

<http://www.books.gr>, 10-06-2008

<http://silver.pblogs.gr>

<http://users.sch.gr/hdermi/Bibliocr/56.doc>, 02 - 05 - 2008

